

Desecretizarea dosarelor Revoluției

A study on the crimes committed in December 1989, especially after December 22nd 1989 – when the death toll reached its climax – both in Timisoara and in the country, due to the political conjuncture. The study renders a chronological analysis of the major post-revolution events such as the criminal investigations and convictions of the persons found guilty of having repressed the manifestants, the conclusion of a “huge diversion” drawn by Gen. Dan Voinea, the former attorney-general of the Chief Military Prosecutor’s Office, after analyzing the episode of the fight against the “terrorists”, the cases settled by Romeo Bălan – the former chief of the Military Prosecutor’s Office of Timis County, the development of the legal proceedings, the reactions and initiatives for declassification of certain classified cases, and also the manner in which these events have been perceived and the effects thereof on the current and post-December individual and collective memory. We have also received the feedback of the public interested in the audio-visual archive of the National Centre for Documentation, Research and Public Information within the “Memorialul Revolutiei” Association.

Key words: Castaforum, The Military Prosecutor’s Office of Timișoara, December 22nd 1989, Dan Voinea, Romeo Bălan, Gabriel Oprea, Teodor Mărieș, The European Court.

Despre crimele petrecute în Decembrie 1989 la Timișoara și în țară s-a scris mult și, cu siguranță, se va mai scrie. S-a vorbit și mai mult, dar mai puțin s-a elucidat. În ciuda faptului că au existat probe și mărturii la dosar, multe dintre acestea, între timp, s-au pierdut ori zac undeva bine, la loc ferit de ochii prea curioși și de tentația unora de a deconspira jocul încălțit al brainstorming-iștilor cu tinichea sau cu robă din forurile abilitate.

Tot așa „au dispărut” și banii dictatorilor, dar și filmările pe care le-a făcut Securitatea, pe străzile Timișoarei, în primele zile de revoltă. Acelea erau „probele” cu care protestatarii erau vânați și „scoși din circuit”. Un participant la acele proteste, primele în care s-a strigat *Jos comunismul!* în Piața Operei – spune el – , m-a întrebat îngrijorat cum ar putea afla unde sunt acele casete și dacă se regăsește în una. *Ar fi recunoscut? Și dacă da?...* L-am îndrumat spre instituții ca Armata Română, S.R.I. și C.N.S.A.S. – singurele abilitate în acest sens. Răspunsul pe care l-ar putea primi nu ar fi diferit, probabil, de cel dat unui Centru de Documentare, Cercetare și Informare Publică ce funcționează în cadrul unei organizații nonguvernamentale, așa cum este și cazul Memorialului Revoluției, dar care trebuie să știe exact ce și cui solicită, ca persoană juridică, și să abordeze problema amintită la modul general, nu cu aplicație pe un caz individual, fiind, prin statut, de „interes național”, deci de interes public. Cu siguranță, acele filmări care-l preocupă pe timișoreanul-martor la evenimentele de stradă sunt cele făcute de Armată și Securitate, casete care nu se află în arhiva Memorialului Revoluției. Pe de altă parte, cei filmați atunci, indiferent de cine ar fi fost surprinși pe banda video, ar trebui să știe că „au fost prea mulți” și ar fi dat prea multă bătaie de cap acelor autori (amatori) de imagine preocupați, după 1989, să iasă basma curată și mai ales să iasă bine din transformările socio-economice pe care le-a traversat tot natul. Desigur, cu excepția celor care s-au lansat în vârtejul politicii, unde nimeni nu riscă să fie compromis dacă e surprins într-o lumină neavantajoasă.

S-a vorbit de influența politică străină în miezul evenimentelor de-atunci, precursoare, dar și în evoluția postdecembristă a României. Tot așa cum s-a vorbit de revoluție și de *lovituție* (lovitură de stat). Argumente și mărturii există în favoarea ambelor încadrări istorice, din punct de vedere al termenului definitoriu. Cea mai concretă dovadă a modului în care a fost preluată puterea este chiar desfășurarea evenimentelor imediat următoare. Cei responsabili de întocmirea dosarelor revoluției și de înaintarea acestora spre judecare au fost, între timp, fie retrași din activitate, fie schimbați pe criterii care țin nu atât de competență, cât de oportunitatea momentului politic. Că este așa o recunoaște chiar persoana mandatată cu semnarea acestor rechizitorii, Dan Voinea, fostul procuror general al Parchetului Militar Național: „Nu s-a încercat nici măcar să se facă un tablou complet al crimelor din Decembrie 1989 de către instituțiile statului.”

Liza Kratochwill: - „Nu s-a încercat...”, dumneavoastră sunteți cel care s-a ocupat îndeaproape

de aceste dosare și de cercetare, alături de colegul (colegii) dumneavoastră. Unde a fost minusul și impasul? De ce sunteți nemulțumit? Ați avut totuși pârghia și instrumentul în mână.

Dan Voinea: - Suntem nemulțumiți, pentru că nu am fost lăsați să ducem până la capăt activitatea de cercetare penală și de trimitere în judecată a celor vinovați de crimele din Decembrie 1989 din Timișoara și din celelalte orașe ale țării.

Urmașii celor uciși la Timișoara, transportați, apoi arși la Crematoriul „Cenușa” din București, așteaptă și azi pedepsirea tuturor vinovaților și despăgubirea (insuficientă) pentru suferințele și pierderile de atunci. Ofițerii Iosif Veverca și Paul Vasile sunt doar doi dintre cei mai aprigi executanți ai ordinelor de represiune din Calea Girocului, dar și din alte zone ale Timișoarei. Paul Vasile a scăpat fără a fi condamnat și chiar a fost avansat general, după 1990. A cunoscut o ascensiune ca profesor la o prestigioasă instituție de stat din învățământul superior – Universitatea de Vest, Facultatea de Politologie. În mod ironic, răniții, văduvii sau copiii celor răpuși, cu participarea directă a generalului în rezervă, sunt nevoiți să-l întâlnească în astfel de împrejurări sau, pur și simplu, în tren, în cotidian. Redau în continuare, pe scurt, un tablou cronologic al desfășurării cercetării Parchetului Militar General, pornind de la documentele video și interviurile realizate la Memorialul Revoluției.

Gura de canal „Castaforum”, 19.12.1991, ora 13.33

Revoluționar din grupul sosit la fața locului: - Când ați văzut locul pentru prima dată, domnule procuror?

Dan Voinea: - Pe data de 12 ianuarie 1990.

- Ca timp, cum era? Era zăpadă?

Dan Voinea: - Era zăpadă. Da. Exact așa, ca și acum.

- Acum există o potecă, ne conduceți la locul unde au fost aruncate?...

Dan Voinea: - La canalul la care a fost aruncată cenușa este un canal prin care trece râul Dâmbovița.

- Domnu' procuror, există o simbolică în lumea asta, oare chiar așa, vor să ne arunce cenușa în patru vânturi sau în ape, să nu mai existăm?! Ca popor, ca idee, ca principiu, ca demnitate?!

Dan Voinea: - Nu cred că are o explicație religioasă acest fapt, ci a fost vorba, atunci, de a arunca resturile care au rămas din incinerarea celor 40 de cadavre. Să ascundă, pur și simplu, urmele crimei. Autorii acestor fapte erau membri ai Partidului Comunist, erau executanți ai ordinelor primite, erau militari și...

- Spuneți, domnu' procuror, dumneavoastră ați ajuns aici în ziua de...?

Dan Voinea: - 12 ianuarie.

- Cât trecuse de-atunci?

Dan Voinea: - Ei au aruncat cenușa aici pe data de 20 decembrie. Pe 12 ianuarie am venit aici, împreună cu ofițerul Nuțu Dorel de la Miliția Sectorului Agricol Ilfov, care mi-a precizat locul acesta ca fiind cel în care s-a aruncat...

- De unde știa?

Dan Voinea: - Păi el a primit ordin să arunce patru tomberoane cu cenușă de la Crematoriu și să găsească o soluție să arunce cenușa.

- Și cum i-a venit această idee?

Dan Voinea: - El spune că „Dom'le, mi-a venit ideea să arunc tomberonul ăsta aici, la canal, că acolo era loc de depozitare a gunoiului”. Și-a zis că erau resturi de oase, că n-au ars toate cadavrele.

- Dumneavoastră, când ați venit aici, ce ați găsit?

Dan Voinea: - Se mai vedeau, pe fund, și resturi de oase. Dar n-am coborât jos.

- Ziua?

Dan Voinea: - Ziua am venit.

- Și n-ați coborât?

Dan Voinea: - Am făcut fotografii.

O femeie: - Domnule procuror, întrebarea este următoarea: De ce nu se scrie adevărul? Ei,ăștia care sunt, acum, la guvern, de atâta vreme întrebă toți părinții, toți frații, tot poporul, noi, care am fost, eu întreb un singur lucru: în C.C. am avut doi teroriști, unde sunt ăia doi teroriști care m-au pus să-i păzesc?! Vreau să-i văd și eu, cum îl văd pe dumnealui, pe cei doi teroriști pe care i-am păzit. Să ne spună dacă-i adevărat dacă sunt teroriști sau nu, înțelegeți dumneavoastră?!...

Dan Voinea: - Și din declarațiile muncitorilor de la crematoriu a rezultat că cel care s-a ocupat de cadavre mai mult a fost un colonel, Baciuc, de la fosta Miliție și care a fost prezent tot timpul în care au fost incinerate cele 45 de cadavre. Chemându-l pe acesta, el a recunoscut totul și a spus că a primit ordin de la colonelul Moraru să execute treaba aceasta. A fost chemat și Moraru, a recunoscut și Moraru că a primit, și el, ordin de la Timișoara și apoi am început să-i audiem: pe șeful crematoriului, Emilian Zamfir Iosef, pe șeful cimitirelor, Gheorghe Baciuc. Ne-a declarat atunci (declarațiile sunt la dosar) că el a fost 17 ani subalternul generalului Macri și că i-a dat telefon de la Timișoara că-i trimite 40 de cadavre să le distrugă. Deci există o legătură între ei, o prietenie, o relație de încredere... „să încălzească cuptoarele, să pregătească să ardă” și, în felul ăsta, s-a descoperit ce s-a întâmplat cu cadavrele...

O tânără: - Și cum ați aflat unde este aruncată cenușa?

Dan Voinea: - Păi, muncitorii ne-au declarat că a venit o mașină de la poliție condusă de Nuțu Dorel, l-am identificat pe Nuțu Dorel... el ne-a condus aici, la canal. Și-am ridicat capacul de aici și am văzut că-i pustiu...

Dan Voinea: - Când a venit el ziua era. Pe 20 decembrie.

- Pe 20 decembrie, ziua?

Dan Voinea: - Ziua, da. Este declarație la dosar. Aș crede că era un loc care îi prezenta garanție lui că nu e văzut că face operațiunea asta. Și-au aruncat-o aici.

Bărbat din grup: - Este achitat. De ce?! Pentru că a știut ce-i cu cadavrele acestea. De ce se iartă?

Dan Voinea: - Eu am făcut ancheta asta, dacă eu nu o făceam, voi nu știți nici acuma ce s-a întâmplat.

- Și de ce nu-i niciunul arestat?

Dan Voinea: - Păi l-am arestat, o dată. De câte ori să-l arestez? Dacă justiția îl achită, eu nu mai am putere!

Bărbat din grup: - Spuneți-mi, este reală versiunea că au fost aduse de la Timișoara și cadavrele unor ofițeri D.I.A. și incinerate?

Dan Voinea: - Nu. Cele 40 de cadavre incinerate aici au fost identificate. Unul singur a rămas neidentificat din cele 40 și toate aparțin unor localnici din Timișoara, muncitori...

- Versiunea ofițerilor D.I.A. care au murit la Timișoara este o versiune sau este o realitate?

Dan Voinea: - Se poate să fi fost printre victime ofițeri D.I.A. (Direcția de Informații a Armatei)...

- N-aveți cunoștință?

Voinea: - Nu, Armata are peste 300 de morți, soldați, subofițeri, ofițeri...

Bărbatul: - Nu, vorbesc de cei morți până în 19, în Timișoara.

Voinea: - Nu m-am ocupat de cercetări. La Timișoara singura părțică din dosarul de la Timișoara este aceasta cu morții. Restul evenimentelor de la Timișoara, eu nu m-am ocupat de cercetarea lor. Eu am prezentat conducerii asociației procesul-verbal de cercetare la fața locului, din care rezultă locul acesta ca fiind indicat de cel care a aruncat cenușa, rezultă cine a fost în echipa de cercetare la vremea respectivă, rezultă data la care am făcut noi cercetarea, ora, avem și un martor asistent, un localnic, Dinu Florea. Este localnic, de-aici. Prindea ciori. L-am pus să semneze. Era singurul om martor. Zic „Dom’le, vino încoace!”. M-am gândit că o să fie

discuții poate vreodată. Este declarația, am făcut fotografie, am luat o declarație ofițerului, declarația este la dosar, dosarul e public, puteți să-l vedeți.

Alt bărbat din grupul timișorean: - Dar tomberoanele unde sunt?

Dan Voinea: - Am găsit și tomberoanele.

Alt bărbat: - Dar acum tomberoanele unde sunt?...

Dan Voinea: - Acuma nu mai știu...

- Ați luat probă de cenușe din tomberoane?

Dan Voinea: - Nu, păi da' noi ne-am dus la 22 de zile după aia, tomberoanele alea au mai fost folosite pentru gunoi...

Bărbatul: - Da' nu v-ați gândit să recoltați niște probe prin care să se dovedească, cred că un laborator poate dovedi, că acea cenușă sau acele probe...

Dan Voinea: - Care cenușă? Păi, praf! Era iarnă ca acum, plouase...

Femeie din grup: - Și dacă totuși mai sunt niște rămășițe și se vede, nu se poate încerca să se recolteze ceva și să se supună...?

Dan Voinea: - Sigur că da! Se poate coborî în canal și să se ia probe, însă ce se întâmplă, aș vrea să înțelegeți un lucru: pe noi ne-a interesat atunci să vedem ce s-a întâmplat cu cele 40 de cadavre și cine se face vinovat de distrugerea lor, lucru care a fost dovedit cine a ars cadavrele, cine a dat ordin să se ardă aceste cadavre, cine s-a ocupat de arderea lor. Deci nu sunt dubii, oamenii și-au recunoscut faptele, au fost arestați de mine și trimiși în judecată. Nu se contestă faptul că cele 40 de cadavre au fost arse și cenușa lor aruncată, nu există contestație. La București le-a preluat acest colonel Baciș și cu colonelul Moraru, care s-a sinucis.

Tânăra din grup: - Colonelul Baciș a fost achitat?

Dan Voinea: - Da.

Tânăr: - Domnule procuror, timișoreni întrebă, dumneavoastră sunteți în măsură să le răspundeți: Când se poate relua procesul, s-a făcut recurs sau nu?

Dan Voinea: - S-a făcut recurs.

Tânăr: - Și când se vor reîncepe cercetările?

Dan Voinea: - De fapt, se face acum o cercetare judecătorească. Anchetă, cum am făcut eu, în ianuarie, nu mai face nimeni, pentru că nu se contestă valabilitatea acelei anchete, iar cei care sunt răspunzători de distrugerea cadavrelor au recunoscut faptele. Adică Baciș recunoaște că a primit ordin, a preluat cadavrele de la kilometrul 36 și le-a adus la crematoriu, a fost prezent când au fost arse toate cele 40 de cadavre, muncitorii de la crematoriu cu care trebuia să stați de vorbă dumneavoastră confirmă: „Da, dom'le, am stat toată noaptea, am ars toată noaptea, la două cuptoare, am ars 40 de oameni aici”, iar ceilalți polițiști care au făcut de pază în jurul crematoriului, atunci, s-au luat niște măsuri din astea...

Tânăr: - Domnule procuror, vă rog să mai îmi răspundeți la o întrebare, cel puțin acești oameni, toți vor să știe... În 4 mai 1990 a intrat în vigoare acel decret de grațiere la care a consimțit și Măria Sa, domnu' Iliescu și împreună cu ceilalți. Dacă acest decret a fost, pur și simplu, dat numai cu interesul și cu scopul ca să fie eliberați toți cei care, de fapt, sunt astăzi și rămân criminali; spuneți-mi, ei au fost amnistiați, au fost decretați? Există, legal, posibilitatea ca să se reînceapă acel proces?

Dan Voinea: - Da, există posibilitatea recursului care a și fost declarat.

Tânăr: - Și, până în prezent, ce s-a făcut la acest recurs? Credeți că sunt șanse să fie totul judecat sau sunt mai multe șanse ca, la sfârșitul procesului, să mai apară încă un decret și să fie și a doua oară achitați?

Dan Voinea: - Eu cred în ideea de justiție și vă rog să mă credeți că eu nu mi-am făcut decât datoria, ceea ce am făcut până acum pentru aflarea adevărului, cu cadavrele astea. Și vă rog să mă credeți că mi-am riscat și viața atunci. Și nu știți în ce condiții m-am deplasat în 10 ianuarie la crematoriu. Erau, și atunci, destul de multe pericole, poate am fost și urmărit, și amenințat, vă dați seama că nu-i ușor să arestezi niște oameni care au avut multă forță...

La sediul Parchetului Militar Timișoara; 15 decembrie 2000

Liza Kratochwill: - Domnule general, care au fost cele mai dificile momente în alcătuirea acestor dosare?

Gen. (r) Dan Voinea: - Dificultatea alcătuirii acestor dosare a constat, în primul rând, în faptul că procurorul militar muncește singur în aceste dosare. Și, ca să mă refer în concret la această dificultate, aș vrea să vă spun, de exemplu, în cazul Timișoara, operațiunile de alcătuire a acestui dosar complex privind ce s-a întâmplat în Decembrie 1989 în acest oraș, atât înainte de 22, cât și după această dată, a presupus, în primul rând, să identificăm victime. Tot pentru identificarea victimelor, am luat o situație de la toate spitalele, de la toate dispensarele, de la policlinicile din teritoriu, din oraș, și chiar de la dispensarele de întreprinderi unde, în acele zile, s-au putut duce oamenii pentru a li se acorda primele îngrijiri. Am luat acele situații, pentru că nu toți cei împușcați sau cei vătămați corporal au fost internați. Deci nu erau de-ajuns foile de observație; să cauți în arhive și în registre de internări de-atunci, pe urmă să ajungi să-i identifici, să-i găsești pe oamenii respectivi. După aceea, am făcut această activitate de identificare a victimelor, a trebuit să facem o deplasare cu fiecare victimă în teren, pentru a se stabili locul în care a fost împușcată fiecare victimă, locul în care s-a petrecut împușcarea victimei, poziția în care se afla, s-au făcut fotografiile pentru a se stabili direcția din care s-a tras, s-a făcut o schiță a locului respectiv, s-au identificat eventualii martori care au văzut cum s-a întâmplat rănirea victimei. A trebuit să luăm de la fiecare unitate militară implicată în eveniment registrul istoric, de asemenea, să luăm jurnalul acțiunilor de luptă, să luăm evidența ordinelor care s-au dat. Anchetele cel mai ușor au mers în perioada anilor trecuți, când am reușit să trimitem în justiție, după cum bine cunoașteți, inclusiv generali de talia generalului Stănculescu, Chițac și alte personalități implicate în acele evenimente sângeroase.

Liza Kratochwill: - Mai putem vorbi de teroriști?

Gen. (r) Dan Voinea: - Eu am spus-o încă de-acum doi ani, când în urma cercetărilor făcute de către colegii mei am stabilit că a fost o diversiune. Pentru că în toată România nu aveam un terorist. Dar după 22, repet, când nu mai aveam manifestanți care să amenințe puterea, a fost imaginat acest inamic, „teroristul” care-i putea permite oricărui militar sau oricărei persoane militare să tragă în oricine, pentru orice motiv.

Liza Kratochwill: - Nu puteți exemplifica printr-un caz concret din dosarele pe care le-ați alcătuit?

Gen. (r) Dan Voinea: - Avem foarte multe exemple întâmplătoare chiar și aici, în Timișoara. De exemplu, s-a folosit această diversiune pentru eliberarea clădirii Operei și a Pieței Operei, când, de la balconul Operei, manifestanții din Piață au fost anunțați că vor fi atacați de teroriști, care vor veni cu elicoptere, și a fost o chestiune publică, deci înainte de a se începe să se tragă s-a făcut această avertizare a populației. Urmare acestei diversiuni, s-au înregistrat, în Timișoara, peste o sută de victime... Vedeți, în jurnalul acțiunilor unităților militare, când se referă la victimele civile, sunt definite ca fiind „teroriști”. Acuma, când stăm de vorbă cu ei, am constatat că sunt cetățeni ai acestui oraș, oameni care erau cunoscuți, care lucrau în acest oraș, cu familie bună, care n-au avut nimic de-a face cu acea activitate teroristă, în sensul legii. Părerea mea, dacă vreți, terorist este cel care ține sub teroare o localitate, o populație, timp de mai multe zile, sub diverse pretexte.

Liza Kratochwill: - Cine a ținut sub teroare Timișoara?

Gen. (r) Dan Voinea: - Păi, asta va fi concluzia dosarului pe care îl vom încheia în legătură cu ce s-a întâmplat în Timișoara...

Liza Kratochwill: - Când considerați că o să fie încheiat?

Gen. (r) Dan Voinea: - Nu pot stabili o dată exactă pentru acest dosar, că vreau să vă spun ceva. Există pericolul să nu pot să mă țin de această dată, întrucât finalizarea acestor cercetări nu

depinde absolut de mine, de cum evoluează probele din dosar, pentru că aici ești legat de oamenii care au participat, și oamenii ăia vorbesc și te trimit la alte probe, te trimit la alte persoane și așa mai departe.

Liza Kratochwill: - În această perioadă cum ați colaborat cu Poliția și Justiția?

Gen. (r) Dan Voinea: - Cu Justiția colaborăm într-un singur fel, că atunci când terminăm dosarele le trimitem pe mâna judecătorilor, acuma dâșii răspund de soluțiile pe care le dau. În legătură cu Poliția, aș vrea să vă spun că am colaborat bine, cel puțin pentru ce s-a întâmplat după 22 decembrie 1989, în sensul că ne-au identificat persoane, ne-au ajutat cu citații...

Liza Kratochwill: - Să trecem și la cazul Paul Vasile. Care sunt dificultățile?

Gen. (r) Dan Voinea : - Da, este un dosar care privește opt victime (doi morți și șase răniți), care sunt victime pentru care răspunde generalul Paul Vasile, este vinovat pentru aceste victime. Este un dosar gata și care stă, din cauza singurului fapt (și trebuie să stea, pentru că e o chestiune de procedură) că nu s-a făcut, până în prezent, expertiza psihiatrică a acestui învinuit. Noi am trimis Institutului Medico-Legal ordonanța de efectuare a expertizei medico-legale, iar generalul Paul, sub diverse motive, pretexte, io știu ce alte relații are dâșul, permanent a refuzat să se prezinte acolo. Eu nu pot să-i forțez pe cei de la Institutul Medico-Legal, pentru că n-am voie să fac presiuni acolo și nu pot să le spun să facă niște concluzii. Fiecare trebuie să respecte legea și să se subordoneze ei, asta este totul, fără niciun fel de problemă. Le-am repetat adresele către Institutul Medico-Legal, internarea lui Paul Vasile în spital am făcut-o, s-a făcut verificarea lui psihiatrică, deci în condiții de spitalizare, Comisia trebuia să tragă concluzii. Însă comisia vrea să-l vadă iar acolo, la institut, că nu știu ce mai trebuie să-i facă, după care să ne trimită ordonanța, ca noi să trimitem dosarul la instanță... Din fiecare mare oraș în care au fost victime în Decembrie '89 au plecat în instanță dosare complexe, dosare destul de grele. De la Timișoara, de la Cluj, de la Sibiu, din București, de la Buzău, de la Ploiești, de la Bacău. Le-am trimis în instanță, mai departe nu e treaba noastră. (...) Este de notorietate ce-a făcut Paul Vasile la Timișoara, în Calea Girocului. Ar fi rușinos acuma să trimitem niște subofițeri să-l ia cu forța pe un general și să-l ducă acolo unde trebuie să-l ducă. S-au făcut hârtii oficiale. Se întârzie plecarea acestui dosar. Aceste declarații sunt probe la dosar. Dosarul este terminat, ancheta este terminată și este demonstrată vinovăția lui Paul Vasile. Revin și arăt, el refuză să se prezinte la Institutul Medico-Legal și trebuie luate măsuri să se prezinte. El se apără, că s-a dus să depresurizeze niște tancuri, dar n-a ajuns niciodată acolo, la tancurile respective. El s-a oprit într-o intersecție și a omorât și rănit mai multe persoane. Și-a stat mai multe ore acolo, în acea intersecție, fără să-l împiedice cineva să plece să se ducă la tancurile respective sau putea să o ia pe altă cale dacă vroia să ajungă la tancuri, nu neapărat... m-ați înțeles? Deci avea o motivație că s-a dus să ia, deocamdată noi îl judecăm pentru ce a făcut în acea intersecție, nu pentru unde trebuia să ajungă sau știu eu, n-are nicio scuză. Nu a fost atacat de acel grup de tineri, erau oameni neînarmați, adică nu se justifică în niciun fel crima de-acolo. Atâta timp cât Paul Vasile era în subordinea directă a șefului Armatei, era normal ca șeful Armatei – care știe foarte bine ce a făcut Paul Vasile – să-l pună la dispoziția Justiției. Adică suntem un stat de drept, nu putem să fugim de răspundere. Asemenea acțiuni care sunt de natură a sfida actul de justiție, a sfida moralitatea, a-i sfida pe cei care suferă și-acuma de pe urma a ceea ce s-a întâmplat atunci sunt un act de nedreptate care, dacă vreți, nu dă bine cu demnitatea unui general, a unui ofițer care reprezintă Armata Română.

Faptele și aspectele precizate de Dan Voinea, fost șef al Parchetului General Militar, se pot deduce din conduita Armatei în decembrie și după decembrie 1989. Militarul, superior sau inferior, avea două alternative, alegerea pecetluind soarta fiecăruia. O alternativă mi-a fost precizată foarte clar de gen. (r.) Gheorghioiu: „Paul Vasile, zelos, mi-a spus: *De ce refuzi ordinul? Ascultă la mine, Gheorghioiule, o să ajung mare!*”...

În documentare am zăbovit la un reportaj al TVR difuzat în cadrul emisiunii *Pro Patria*, în care doi ofițeri din cadrul Armatei, de la unități din Timiș, cu misiune în 20.12.1989,

în Piața Operei, spun că ordinul de la București era clar: de a se trage în populație, dar acest ordin nu s-a mai respectat de către comandanții de aici, pentru că „ar fi trebuit să vină direct de la superiorul în grad la fiecare din ofițerii responsabili cu o misiune”. Mai mult, aceștia afirmă că l-ar fi văzut pe maiorul Paul Vasile oprindu-l pe un militar dispus cu stație de transmisiune în Piața Victoriei, când acesta a ridicat arma și a tras în sus în semn de avertisment pentru populație. Maiorul Paul Vasile l-ar fi oprit pe acel militar și i-ar fi îndreptat arma spre pământ, în semn de „fraternizare”. Așa se explică de ce Paul Vasile a fost avansat, ulterior, general. A respectat tot timpul ordinele, și-a ales atitudinea „potrivită” pe moment.

Avocat Romeo Bălan (fost șef al Parchetului Militar Timiș), 15 decembrie 2000

Iată ce îmi declara fostul șef al Procuraturii Militare Timiș în urmă cu zece ani, referitor la cercetările și soluțiile date la dosare înainte în instanță:

Romeo Bălan: - Privind evenimentele din Decembrie 1989, în 19 cauze s-a dispus trimiterea în judecată a 56 de inculpați, și-o să mă refer la câteva cauze mai importante care au fost înaintate la instanță. De asemenea, trebuie spus că în 130 de cauze s-au dat soluții de netrimitere în judecată, datorită apariției decretului de amnistie la începutul lui ianuarie 1990. Este vorba de fapte mai mărunte, de purtări abuzive, deci de lovire a demonstranților de către forțele de ordine. În aceste cauze nu s-a putut dispune trimiterea în judecată, s-a dispus trimiterea în judecată la infracțiunile grave, la omor deosebit de grav și tentativă la această infracțiune. Dintre cauzele mai importante, instrumentate de Parchetul Militar Timișoara, dar și de instanțele militare de judecată, menționez dosarul privitor la generalul de Securitate Macri Emil, la colonelul Popescu, fostul inspector-șef M.I. al Timișului, la colonelul Sima Traian, fostul șef al Securității, la colonelul Deheleanu, fostul șef al Miliției, și la alți câțiva zeci de ofițeri de Miliție și Securitate care au fost trimiși în judecată în așa-zisul lot I Timișoara. La aceștia 24 de trimiși în judecată s-au mai adăugat, prin trimiteri în judecată ulterioare, dosarul lui Veverca și dosarul celor patru reprezentanți politici de la vremea respectivă. E vorba de dosarul privitor la Coman Ion, Bălan Radu, Ilie Matei și Pacoste Cornel. Toate acestea au constituit un singur dosar la instanță, la Secția Militară a Curții Supreme de Justiție, în final dispunându-se condamnarea a o bună parte din ei la pedepse cu închisoarea de până la 20 de ani. Sigur că cei care au încărcat cadavrele și le-au transportat la București, 12 ofițeri de Miliție la vremea respectivă, au beneficiat de același decret de amnistie, pentru că favorizarea la infracțiunea de omor deosebit de grav intra sub incidența acestui decret. Acest dosar a fost, practic, completat în 1997, când s-a dispus trimiterea în judecată și a celorlalți factori de decizie pe linia Ministerului Apărării Naționale, care au concurat la represiunea din Decembrie 1989 din Timișoara, și mă refer la trimiterea în judecată a generalilor Stănculescu și Chițac, tot pentru victimele care s-au înregistrat în Timișoara până în 22 Decembrie. Aceștia, așa cum știți, au fost condamnați la pedepse de 15 ani închisoare, pedepse care au rămas prezumtive prin respingerea recursului la Curtea Supremă de Justiție (condamnat definitiv în 2009, ulterior Coman Ion a decedat). Acestea au fost cele mai importante dosare, dar nu sunt singurele, s-a mai dispus trimiterea în judecată și a altor inculpați, spicuiesc: a unui locotenent de Securitate, Dragomir Florin, pentru cercetare abuzivă; a unui subofițer de Poliție, Bandula, pentru tentativă de omor, trimis în judecată și condamnat de instanță; a plutonierului de Armată Pavel Dumitru, de la Lugoj, care a ucis două persoane și a rănit două persoane într-o coloană de demonstranți care manifesta în seara de 20 Decembrie, în Lugoj; a căpitanului de contrainformații Joițoiu Vasile, trimis în judecată pentru împușcarea Lepei Bărbat și rănirea soțului, care a avut un drum lung și sinuos în ceea ce privește ajungerea la o soluție. Deși a fost condamnat, inițial, la 18 ani închisoare, la Tribunalul Militar Extraordinar Timișoara (există o astfel de instanță, la începutul anilor 1990) și, după aceea, a fost restituit la Procuratură, s-a dispus, din nou, trimiterea în judecată, în 1996 sau 1997, și cauza este pe rol, din câte știu eu, acuma, la Curtea Militară de Apel.

De asemenea, s-au mai dispus trimiterea în judecată, în special în ultimii ani, a unor persoane care au ucis după data de 22 Decembrie, și mă refer la un maior, Vădeanu, de la o unitate militară din Hunedoara. Țin să spun că, în ceea ce privește evenimentele din '89, noi avem dosare și am instrumentat dosare din trei județe: Timiș, Caraș-Severin și Hunedoara. De asemenea, s-a dispus trimiterea în judecată a unui soldat care și-a ucis proprii ofițeri într-o unitate militară din Reșița, după 22 Decembrie, și a căpitanului Andreoiu Ilie, care a rănit grav trei persoane, în timp ce efectua paza la Poligrafia Timișoara, este vorba de doctorul Drăgoi, deci președintele de la „17 Decembrie”, și de încă doi răniți, Șeitan și Simion, care au fost împușcați fără nicio justificare, spunem noi, în timp ce se plimbau prin fața poligrafiei, fără să atace poligrafia sau fără să desfășoare altă activitate care să pară cel puțin suspectă.

În anul acesta (2000), s-a dispus trimiterea în judecată a două persoane, deci a maiorului Păcurariu Constantin de la fostul Comisariat din Reșița care, fiind pus să păzească Poșta Veche din Reșița, a împușcat mortal două persoane, practic erau doi luptători din Gărzile Patriotice, care trebuiau împreună cu respectivii ofițeri să asigure paza în zonă. Tot anul acesta, s-a dispus trimiterea în judecată a unui căpitan, Popa Gheorghiuță, tot de la o unitate militară din Reșița, care și-a împușcat mortal doi colegi și a rănit grav un militar, tot pe acel fond general de după 22 Decembrie. Ceea ce este mai deosebit de spus este că aceste fapte erau cunoscute și nu au fost sesizate Parchetului. Deci efectuându-se cercetările cu privire la evenimentele din Reșița, de după 22 Decembrie, practic s-a ajuns și la niște înscrisuri prin care am putut atâta timp să susținem vinovăția acestor persoane și să fie trimise în judecată. I s-ar fi și dat pedeapsă, în primă instanță, de zece ani închisoare, pentru omor deosebit de grav. Deci e vorba de doi morți și un rănit grav. Sigur, în prezent, practic noi desfășurăm începutul cercetării în două dosare, așa cum a relatat și domnul general (generalul Dan Voinea, n.n.), este vorba de evenimente de după 22 Decembrie din Reșița, în care a fost implicată mai mult Secția Parchetelor Militare, prin persoana domnului general, și de evenimentele de după 22 Decembrie din Timișoara, unde, așa cum s-a spus, sunt în jur de o sută de victime: 20 de morți și 79 de răniți, toți prin împușcare, victime de după 22 Decembrie. Înainte de 22, în special de zilele de 17, 18 și 19 decembrie, este vorba de 75 de morți și în jur de 300 de răniți, cu aproximație.

Liza Kratochwill: - Câte dosare mai sunt în lucru?

Romeo Bălan: - Deci aceste două dosare, în special Reșița, de care v-am spus; am înțeles că este într-o fază finală și Timișoara. Deci la Timișoara am avut înregistrate mai multe dosare pentru evenimentele de după 22 Decembrie; acestea s-au conexat într-unul singur, pentru a se stabili exact împrejurările și condițiile în care au acționat, în diferite zone, diferiți militari, care au împușcat mortal diferite persoane, persoane care, așa cum s-a spus, erau cetățeni ai orașului. Deci pentru victimele până în 22 Decembrie s-au întocmit acele două dosare de bază, cum le spunem noi, primul lot Timișoara și al doilea lot Timișoara. Deci în primul lot au fost trimiși în judecată generali și ofițeri de Miliție și Securitate și reprezentanți politici ai regimului de-atunci, mă refer la Ion Coman, la Pacoste, la primul-secretar de-atunci, Bălan, și la fostul prim-secretar Matei. Aceștia au fost trimiși în judecată încă din 1990, s-a judecat până în decembrie 1991, au fost condamnați marea majoritate, mai puțin cei care au încărcat și transportat, în condiții de clandestinitate, cadavrele la București și le-au incinerat la Crematoriul „Cenușa”. Aceștia au beneficiat de decretul de amnistie de la începutul anului 1990, pentru favorizarea infractorului. Ceilalți au fost condamnați la pedepse cu închisoarea de până la 20 de ani. Dosarul a fost judecat, în primă instanță, la Secția Militară a Curții Supreme, s-a terminat judecata, așa cum am spus, în decembrie 1991; recursul făcut atât de Procuratură, cât și de marea majoritate a inculpaților, a trenat până în 1997 când (acuma și din motive și cauze obiective și subiective, dar este cert că s-au făcut modificări în legea de organizare a Curții Supreme), dar, în tot cazul, de-abia în 1997 s-a judecat recursul, stabilind vinovăția persoanelor (așa cum a fost stabilită și în decembrie 1991), condamnându-l, în plus, și pe inculpatul Ilie Matei, care inițial fusese achitat. Ceilalți au rămas achitați sau condamnați, așa cum se întâmpla la prima instanță. Acest

dosar a fost depus împlinit, ca să spun așa, cu cel de-al doilea dosar de bază, prin care au fost trimiși factorii de comandă din Armată, și mă refer la generalii Stănculescu și Chițac (decedat în 2010, n.n.), și față de generalul Gușă s-a dat o soluție de netrimitere în judecată, între timp acesta decedând. Și acestora li s-a reținut, în sarcină, aceeași infracțiune de omor deosebit de grav și tentativă la această infracțiune, pentru că prin ordinele pe care le-au dat au dus la împușcarea mortală a circa 75 de persoane și a circa 300 de răniți, marea majoritate prin împușcare, în represiunea făcută în special în zilele de 17, 18 și 19 Decembrie, în Timișoara.

Sigur că ce-ați întrebat dumneavoastră, Podul Decebal, Calea Girocului, Calea Lipovei sau Podul Mihai Viteazu, sigur, sunt locuri unde s-a făcut uz de armă. Noi am reușit trimiterea în judecată a celor care au ordonat și au dispus. Cert este că la Podul Decebal ordinul l-a dat direct Ion Coman, pentru că era interesat ca demonstrații să nu ajungă în fața Comitetului Județean, unde se afla. Nici nu aveau acele cordoane, la Podul Decebal, muniție, în momentul când s-au apropiat coloanele de demonstrați, și din muniția Gărzilor Patriotice care exista la vremea respectivă, în Consiliul Județean, li s-a dat muniție (până la sosirea din unități), ca să poată interveni. Deci este cert sigur că așa putem ajunge și până la ultimul militar care a fost, dar nu cred că aceasta este important, de a stabili ultimul militar sau, eu știu, un locotenent care a fost pe stradă, când ordinul a venit clar, de executare. Sigur, așa i-am putea trimite pe toți care au fost și-au executat niște ordine. Noi am rămas la cei care au hotărât, au dispus, au ordonat, i-au pus pe cei din stradă în postura de a trage. Sigur că și cei din stradă au tras foarte puțin față de ordinele pe care le-au primit, pentru că, dacă ar fi executat întocmai ordinele primite, ar fi avut loc un măcel în Timișoara. Identificarea și a altor persoane, în special cei care au făcut exces de zel, sigur, rămâne în continuare în sarcina noastră, dar noi spunem că, prin trimiterea în judecată și condamnarea celor care au hotărât, atât la nivel politic, cât și de comandă din Ministerul Apărării și Ministerul de Interne, am reușit, inclusiv din punct de vedere material, să rezolvăm aceste victime de până în 22 decembrie. M-ați mai întrebat de dosarul Joițoiu. Acesta a fost trimis la instanță, la un tribunal militar special, care a funcționat la începutul anului 1990, la Timișoara, și-a fost condamnat, în primă instanță, aici, la Timișoara, la 18 ani de închisoare. După aceea, instanța de la București, la vremea respectivă Tribunalul Militar Teritorial București, a dispus retrimiteră cauzei la Parchet, unde a rămas câțiva ani și s-a reușit retrimiteră acestui dosar pe aceleași probe, dar s-au mai refăcut anumite probe pe care le solicitase, de altfel, și instanța, s-a reușit retrimiteră acestui dosar la instanță, este încă în curs de judecată, nu este finalizat, și urmează să vedem ce se va întâmpla cu acest dosar. Din câte știu, la ora actuală, se află la nivelul Curții Militare Supreme de Apel București. Mai există un dosar despre care se vorbește mai puțin, dosarul Calea Lipovei, în care au fost trimiși în judecată generalul în rezervă Rotariu, colonelul Păun și locotenentul major sau căpitanul Gheorghe Constantin, la vremea respectivă. Aceștia au fost trimiși în judecată, adică au fost arestați inițial în 1990, au fost cercetați, după aceea dosarul a fost retrimis în instanță în 1994. În 1994 cei trei au fost achitați de Tribunalul Militar Teritorial București, nu mai funcționau acele instanțe speciale, și a fost trimis dosarul direct la București, pentru omor deosebit de grav, au fost achitați, considerându-se că nu sunt vinovați de morții și răniții de pe Calea Lipovei, soluție care a fost îmbrățișată și de următoarea instanță, de Curtea Militară de Apel, și, în recursul procurorului, s-a ajuns la Secția Militară a Curții Supreme, secție care a dispus retrimiteră spre rejudecare a cauzei.

S-a reluat, din nou, judecata și în anii '96, '97, '98 a început, la Tribunalul Militar București, care i-a achitat, din nou, apreciindu-se că sunt nevinovați; s-a ajuns, din nou, la Curtea de Apel, care a avut aceeași părere – *nevinovați* – și acum dosarul e tot pe recursul secției Parchetelor Militare. Va fi judecat de Secția Penală a Curții Supreme, pentru că din 1998 s-a desființat Secția Militară, vor fi judecați de judecători civili de la Secția Penală a Curții Supreme de Justiție. Noi sperăm că... a doua oară se ajunge cu această cauză până la Curtea Supremă... sperăm că se va da o soluție temeinică și legală. Noi n-avem voie să comentăm soluțiile

judecătorilor, dar avem căile legale de a le ataca cu apel sau cu recurs și să ne batem pentru dosarele pe care noi le-am promovat în instanță. Oricum, este o concepție diferită a instanțelor militare față de a noastră. Toate soluțiile acelea de achitare pe care vi le-am spus, ale Teritorialului și ale Curții Militare de Apel, merg pe ideea că focul de armă a fost justificat, pentru că s-a atacat unitatea, fapt care nu rezultă din probele administrate. Au fost împușcați oameni în locuințe, pe stradă, oameni care nu atacau unitatea. Deci riposta față de ceea ce s-a întâmplat acolo, sigur c-au fost și grupuri violente, dar se diferențiau de marea masă a demonstranților, deci represiunea care a avut loc nu se justifică.

Romeo Bălan, fost șef la Procuratura Militară Timișoara, a reconfirmat că tipurile de gloanțe folosite la reprimarea demonstranților din Timișoara au fost de calibru 7,62 și 8 milimetri, în general de la arme AKM (Kalașnikov), folosite de diverse unități ale Ministerului Apărării Naționale, și de tip Carpați, folosite îndeosebi de Ministerul de Interne (Miliție, Securitate). S-a tras și cu pistoale cu pat scurt și cu lunetă, cu țintă fixă, de precizie, care au făcut multe victime. Potrivit lui Romeo Bălan, de acest tip de arme dispuneau cam toate structurile forțelor de intervenție. „Eu, doar pe mărturii și reconstituiri, fără probe balistice certe, nu am trimis și nu aş trimite în judecată”, conchide Romeo Bălan. „Din nefericire, puține probe balistice au putut fi efectuate prin recuperarea glonțului. Au mai fost efectuate reconstituiri și s-a putut concluziona de unde s-a tras și ce forțe au fost în acel moment în locul de unde s-a tras, dar nu s-a putut găsi arma, făptașul și din al cui ordin s-a tras. Mă refer aici la cazurile de după 22, victime împușcate în locuințe, căci până la această dată este clar cine a dat ordin și este responsabil. De exemplu, în cazul Jubea Dan, de 22 de ani, s-a constatat că a fost vorba de unitatea din Chișoda, amplasată în fosta stație PECO de vizavi de bloc, dar ordinele, ca și starea de fapt, erau confuze în 23 și 24.12.1989. Nu se știe cine a dat ordin să se tragă și a cui armă a cauzat moartea tânărului Jubea, răpus de glonț în locuință. Glonțul care l-a străpuns a ricoșat din brațul tatălui ieșit la balconul apartamentului din blocul situat lângă magazinul „Moțul” – intersecția Circumvalațiunii. În altă ordine de idei, morții din Cimitirul Eroilor – cum s-a știut că au fost îngropați în Cimitirul Săracilor și de ce acolo? Pentru că cineva văzuse. Înainte cu câteva zile, în 18 Decembrie, au fost îngropați morți din categoria celor fără aparținători. Este vorba de șase morți neidentificați, care zăceau în capelă și care trebuiau să elibereze locul pentru alți morți. Deci se știa cum se vor derula lucrurile. Canonada a făcut victime și în rândul cadrelor medicale. În cazul Spitalului de Copii, în 23 decembrie 1989, s-a zvonit că pe acoperișul clădirii s-ar fi aflat „teroriști” și așa se explică de ce s-a tras în spital de către Armată, fapt care s-a soldat cu cele două sau trei victime, dar, din nou, nu avem făptașii, respectiv responsabilii care au dat ordin. Din cazarma Oituz s-a tras, de asemenea, și au rezultat trei victime, dar nu s-a putut recupera cartușul pentru probe balistice, pentru că s-a făcut curățenie. În cazul Paul Vasile, la fel.” „Ca o concluzie – spune Bălan – părerea mea personală este că acum, la 20 de ani, marea necunoscută este ce s-a întâmplat după 22 Decembrie. Să vedem ce va fi și dacă se va întrerupe prescripția de 15 ani plus șapte pentru cei pe care Voinea și eu personal i-aș chema la bară.”

Dacă oameni ca Dan Voinea și Romeo Bălan au fost retrași din activitate, învinuitul general în rezervă Paul Vasile și-a continuat, până nu demult, activitatea ca profesor (cu ora) de strategii militare la Facultatea de Politologie a Universității de Vest. Nici măcar Memoriul Comitetului de Protest constituit de profesori și conferențieri nu a reușit să-l excludă de la Universitate. Asta pentru că decizia conducerii universității de stat din Timișoara i-a fost favorabilă acuzatului.

Din anul 2000 cercetările penale și soluțiile judecătorești au evoluat timid. În afară de condamnarea generalilor Mihai Chițac (decedat) și Victor Atanasie Stănculescu, niciun pas înainte concret pentru condamnarea vinovaților. Totuși, s-a reușit ridicarea unei biserici

dedicată eroilor incinerati la crematoriu, precum și alocarea unui nou imobil Memorialului Revoluției din Timișoara, cu sprijinul conducerii Ministerului Apărării Naționale. Prezența ministrului Gabriel Oprea în anul 2010 la Memorialul Revoluției s-a vrut a fi un gest de *reconciliere* și de *sprijin*.

Gabriel Oprea, ministrul Apărării Naționale:

„Istoria Armatei este să apere poporul. Bineînțeles că era și o perioadă în care era dictatură, era stat polițienesc, armata se ocupa și de agricultură, și de șosele, și de construcții. Se poate discuta oricând competența sau incompetența unor conducători. Nu sunt întotdeauna cei mai buni. Vorbim de momentul acela. Pe de altă parte, are și uscături. Important este să privim spre viitor și să nu ne uităm trecutul. (...)Pe domnul general Voinea îl cunosc foarte bine, apreciez tot ce a făcut bun dânsul, nu depinde de mine repunerea lui în funcție. Nu este de competența mea. Competența este a Consiliului Superior al Magistraturii. De răspunsul la Memoriu depinde să-l reactivăm. Era o datorie morală să vin aici, ați văzut că am desecretizat toate dosarele cerute și n-am ezitat o secundă. Încă o dată, într-un stat de drept, justiția își spune cuvântul și nu are decât două probleme: de conștiință și de Dumnezeu. Și de lege.”

Problema fundamentală este, într-adevăr, cea legislativă, singura, de altfel, care poate rezolva starea de fapt. De aceea, răniții și urmașii eroilor nu doresc numai un loc de rugăciune pentru alinare sufletească la Popești-Leordeni, unde a fost aruncată cenușa martirilor timișoreni, ci și o despăgubire financiară, considerând că ceea ce au primit până acum de la statul român este ceva simbolic. Pentru că tergiversările judecătorești din țară i-au nemulțumit, au apelat la forurile europene, respectiv la Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg.

Teodor Mărieș – președintele Asociației „21 Decembrie 1989” din București (decembrie 2009)

Teodor Mărieș: - Singurul om care a făcut rechizitorii sau care a semnat multe rechizitorii este Dan Voinea.

Liza Kratochwill: - În ceea ce privește problema dosarelor Revoluției și pe cei care instrumentează problema victimelor, ați amintit de un procuror care nu ar merita să fie acolo și să dețină instrumentul...

Teodor Mărieș: - Am amintit trei. E vorba de doi care sunt pe dosare, efectiv, în echipa care instrumentează dosarele de când generalul Voinea a fost îndepărtat de la acest dosar... Care au tras la Timișoara. Nu ne ferim, pentru că asta-i realitatea. Asta rezultă din document. Și unul care este prim adjunct al procurorului general al României, Nițu Tiberiu Flaviu, care a tras la București, la Televiziune, în 21 și în 22 decembrie.

Liza Kratochwill: - Ce probe sunt în acest sens și de la cine?

Teodor Mărieș: - Propria lui declarație, dată de mână, scrisă frumos pentru a obține certificat de revoluționar.

Liza Kratochwill: - Care există undeva?

Teodor Mărieș: - Există pe toate site-urile puse de noi, dată și retur, dacă a uitat, cumva, ce a scris, să-și aducă aminte, și la toate instituțiile, începând de la președinție și până la Secretariatul de Stat.

Liza Kratochwill: - Dar de unde a fost procurată acea declarație?

Teodor Mărieș: - A fost dată de el personal pentru a obține certificat de revoluționar.

Liza Kratochwill: - Dar cum a ajuns la Asociația „21 Decembrie”?

Teodor Mărieș: - Fiind de interes public, eu am cerut-o și am primit-o tocmai de la președintele asociației, care i-a dat aviz. Inclusiv Curtea Europeană știe. Curtea Europeană a Drepturilor

Omului, în corespondența pe care a formulat-o cu guvernul, există acolo o întrebare legată de prim-procurorul adjunct al țării, Nițu Tiberiu Flaviu, și declarația dată, repet, scrisă de propria lui mână. Fără să i-o ceară nimeni. Doar pentru a beneficia de certificat de revoluționar. Domnul președinte are această declarație de cel puțin trei ani. Și ultima dată i-am înmânat-o pe data de 8 septembrie, atunci când am avut o întâlnire la președinție, la care au participat, din partea societății civile, domnul Mihalcea de la „Timișoara”, noi – Asociația „21 Decembrie”, domnul Sorin Ilieșu, avocații Asociației „21 Decembrie”. De partea cealaltă: primul-ministru Emil Boc, ministrul Justiției, șeful C.S.M.-ului, procurorul general al României și, bineînțeles, nu putea să lipsească reprezentantul guvernului la Curtea Europeană, mă refer la cel care, practic, ține legătura sau face legătura dintre guvernul român și Curte, agentul guvernamental al României. Deci au fost cele două tabere, s-au înfruntat, iar cineva a mediat. Acel cineva era președintele României. I-am înmânat-o atunci. Și, ultima dată, acum vreo trei săptămâni, când l-am vizitat pe colegul nostru, Cristian Pațurcă, la spital, am profitat și i-am dat această declarație. Deci știe exact ce s-a întâmplat.

Liza Kratochwill: - Dar în ceea ce privește dosarele care au fost trimise la Strasbourg, credeți că există vreo șansă, având în vedere că cei de la Curtea Europeană ne cam trag de urechi în privința democratizării justiției.

Teodor Mărieș: - Rezultatul care va veni de-acolo, atunci când se va pronunța soluția, din punctul meu de vedere, n-are cum să fie decât unul pozitiv pentru victimele care s-au adresat Înaltei Curți de la Strasbourg. N-am auzit niciun oficial român care să nu recunoască, până acum. Acest proces e pentru victimele din Revoluție care s-au adresat sau au cerut condamnarea statului român pentru tergiversare.

În martie 2010 Asociația Urmașilor și Răniților din Timișoara a făcut un protest pașnic, în capitală, alături de cei de la Asociația „21 Decembrie”, în fața Palatului Justiției, pentru repunerea lui Dan Voinea în funcția de procuror general, care să instrumenteze dosarele Revoluției, pe care le doresc „șterse de praf” și, astfel, să se facă lumină și dreptate.

În anul 2011, Parlamentul a decis sistarea indemnizațiilor atribuite prin lege celor cu certificat de luptător în Revoluție. Inevitabil, decizia a stârnit proteste demarate la Timișoara, prin greva foamei, continuate la București, prin mitinguri și încăierări cu forțele de ordine, fără vreun rezultat favorabil, până la momentul redactării acestui material.

După mai bine de 22 de ani de la evenimentele din Decembrie '89, gen. (r) Dan Voinea e pensionat și conferențiar la Universitatea „Titu Maiorescu”, unde predă victimologie și criminalistică.

Romeo Bălan, fost șef al Parchetului Militar Timișoara, e avocat și a scos la lumina tiparului, în 2011, la Editura Memorialului Revoluției, date și probe despre victime și cei găsiți vinovați.

Liza **KRATOCHWILL**